

*„Člověk se může mylit, může zbloudit,
ale nezapře-li sebe, nezabloudí.“*

Ferdiš Duša

DUŠA Ferdiš

grafik, malíř, keramik, ilustrátor

* 13.1.1888 Frýdlant nad Ostravicí
† 1.12.1958 Frýdlant nad Ostravicí

Ferdiš Duša se narodil 13. ledna 1888 ve Frýdlantu nad Ostravicí v těsné blízkosti pohoří Beskyd. Odjakživa jej lákalo umění. Přestože pocházel z chudé proletářské rodiny, a nemohl proto studovat, školu umění nacházel v cestování a ve zkušenostech, jež postupně získával.

Pracoval jako dělník v železárnách, působil v keramických dílnách (Rožnov pod Radhoštěm, Kunčice pod Ondřejníkem), později vybudoval vlastní keramickou dílnu.

Roku 1914 stál u zrodu uměleckého spolku Koliba, byl členem několika uměleckých skupin (Sdružení českých umělců grafiků Hollar, Brno; Svaz čs. výtvarných umělců, Ostrava).

Na počátku 20. století (léta 1905–1910) cestoval po evropských městech a seznamoval se s tamním uměním. Toto inspirační „samostudium“ poté využíval při tvorbě děl.

Koncem 20. let se odstěhoval do Prahy, kde hledal větší uplatnění pro svou uměleckou tvorbu. Až roku 1955 se však vrátil zpět do rodného kraje. Byl zklamán z nedostatečného ocenění vlastního díla. Vystavoval v Praze od roku 1923 spolu s grafikem Janem Kubičkem, samostatně ve Varšavě roku 1928, též např. v Krakově, Opavě a v Ostravě.

Duša se zprvu zabýval kresbou (od roku 1906), během 20. let se však začal soustavně věnovat grafice a malbě, které se staly jeho stěžejním oborem. Osvědčil se též jako knižní ilustrátor významných českých děl – Bezručovy Slezské písně, Čapkův Hordubal – či ilustracemi jugoslávských lidových písní (Bán Strachinič). Měl citlivý a osobní vztah k pracujícím lidu. V Dušově díle nalezneme sociální témata spojená s životem v ostravském kraji (cykly dřevorytů např. Chudí a ponižení, 1920; Život člověka, 1923). Jeho široký rozsah zájmu zejména o lidový folklór, národopis, historii či o literaturu je prostoupen v celé tvorbě. Realitu zobrazuje zcela bez příkras, proto jeho obrazy vyznívají baladicky, místy až pochmurně. Melancholické ladění témat chudoby, kritiky tehdejší společnosti spojené se sociální problematikou výrazně doplňuje zobrazením vztahu člověka s přírodou (beskydské scenérie). Projevuje se tak jeho vlastenectví (viz ilustrace ke Slezským písním). Vyzdvihuje lidské odhodlání bojovat, chránit svá práva, rodinu a domov.

Dušovo dílo lze rozdělit na dvě základní námětové linie: Ostravsko a Slovensko. Jak sám umělec tvrdí: „Sever – to byla Ostrava, doly, hutě, práce, dřina a žádná radost. Jih – Slovensko, země Jánošíkova, svoboda, volnost – krása. A mezi těmito dvěma póly se pohyboval můj život.“

Na svých cestách si velmi oblíbil Pováží a Čičmany, kam se mnohokrát vracel. Vzpomínky z cest vypodobnil např. do cyklu dřevorytů s názvem Dolů Váhom a roku 1928 jej vydal vlastním nákladem. Cyklus je inspirován přírodou v okolí toku Váhu. Na těchto slovenských dřevorytech je zachycena velkolepost hradů (Povážský hrad, Trenčín, Vršatecké podhradie, Hričov ad.). Ke Slovensku se dále vrací v malbách ze Sulovských skal, dokumentuje také cykly s námětem Tater a obce Čičmany.

Ferdiš Duša zemřel 1. prosince 1958 ve Frýdlantě nad Ostravicí. Je jednou z hlavních uměleckých osobností regionu.

Po stopách Ferdíše Duši

Dušovo dílo můžeme zhlédnout v českých galeriích a muzeích – Galerie výtvarného umění v Ostravě, Národní galerie v Praze, Moravská galerie v Brně, Muzeum umění v Olomouci, Muzeum Beskyd ve Frýdku, Slezské zemské muzeum v Opavě, Městské muzeum v Ostravě, či na Slovensku ve Slovenské národní galerii v Bratislavě.

